

PREZIDENTI A MÉDIA: NORMALIZACE

1968–1989

Prezident:

Ludvík Svoboda (1895-1979 / prezidentem 1968-1975)

Gustáv Husák (1913-1991 / prezidentem 1975-1989)

Pražské jaro vyneslo do pozice prezidenta armádního generála Ludvíka Svobodu, který v prvních měsících svého mandátu, a především v době srpnové okupace roku 1968 využije svou popularitu a renomé hlavy státu a de facto je velkou částí společnosti i médií vnímán jako záruka liberalizace a demokratizace společnosti. Reálně ale jeho politické kroky vedly k přijetí Moskevského protokolu, který veškeré uvolňování v tehdejší československé společnosti ukončil. Po nástupu normalizace, na němž také Ludvík Svoboda měl svůj podíl, se postupně začala role prezidenta opět oslabovat. Prvním tajemníkem ÚV KSČ se stal Gustáv Husák, který se rozhodl reálně naplnit slova ústavy o vedoucí úloze KSČ ve společnosti. Prezident Svoboda se tak ocital postupně stále více na vedlejší koleji, i když jej samozřejmě dobová propaganda líčila jako moudrého starce v čele státu, který zabránil „v krizových letech“ nejhoršímu. Husák už v roce 1969 veřejně deklaroval, jak chápe roli médií v okupovaném státě: „Úkolem novinářů je lidi získávat pro dnešní politiku strany. Nám jde o myšlení lidí, chceme je získávat a přesvědčovat, a v tom mají sdělovací prostředky velkou úlohu.“ Zostřená cenzura a propaganda, které od počátku 70. let zahlcovaly společnost jediným správným viděním situace, dokonce zamezily novému vydání prvního dílu prezidentových vzpomínek a připravovaný druhý díl šel do stoupy. Přestože se Svobodův zdravotní stav rapidně zhoršoval, byl v roce 1973 znovu zvolen. Husákovi a jeho lidem se totiž nepodařilo najít vhodného nástupce a sám Husák si zatím neprosadil opětovné spojení vedení strany a státu pod jednu osobu. Svoboda nicméně už při druhé volbě nebyl s to přečíst ani předepsaný slib. Funkční období mu pak bylo předčasně ukončeno ústavním zákonem přijatým speciálně pro tento účel, a to v roce 1975.

S Gustávem Husákem se na Pražský hrad pomyslně vrátil prezident s reálnou zkušeností s novinami a novinářstvím. Do novin ve své době psali jak Masaryk a Beneš, tak Gottwald či Zápotocký. Husák v mládí přispíval do slovenských levicových revue především DAV a Šíp. Husák i jako prezident vynikal jako sice specifický, ale zdatný rétor a diskutér. Média nicméně byla za normalizace podřízena tvrdé cenzuře a především autocenzuře, takže i obraz prezidenta oficiálně působil neosobně a odtažitě. V novinách či televizi byl zobrazován, podobně jako jeho předchůdci, výhradně při pracovních výkonech, projevech, podáních ruky, vítání delegací apod. Ikonickými se staly snímky Husáka líbajícího na letišti při oficiálních návštěvách především sovětské stranické představitel jako třeba Leonida Brežněva. Zato v lidové tvorbě, a především anekdotách v 80. letech bujela pestrá škála ironických a posměšných anekdot na konto nejen Husáka jako prezidenta, ale také na další představitel režimu. Husákův vliv na média byl nicméně zásadní bezprostředně po roce 1969, kdy napomohl jejich zkrocení a svázání, coby prezident pak už v tomto ohledu spíše těžil z dávno nastalého stavu novinářské profese – profese decimované jak personálně, tak morálně.